FÖRDJUPNING USA 250 ÅR

Så föddes Amerikas Förenta Stater

Våren 1776 pågick ett intensivt arbete i det blivande USA – militärt, politiskt och filosofiskt.

En liten skara filosofer, politiker och diplomater blev arkitekterna bakom staten USA. Foto: Wikimedia Commons

HANS BERGSTRÖM

Docent i statsvetenskap och fd chefredaktör för Dagens Nyheter.

+ FÖLJ SKRIBENT

8 JUNI 2026

På nyårsafton 1775 rådde en spänd olust mellan London och de 13 brittiska kolonierna i Nordamerika. Kolonisterna var övervägande britter och kände sig som britter. Men de senaste tio åren hade det brittiska parlamentet proklamerat lagar och infört skatter som djupt ogillades av de 2,5 miljoner invånarna i östra delen av Amerika. De hade vant sig vid att i huvudsak lämnas i fred av moderlandet, men efter Storbritanniens seger över Frankrike i sjuårskriget 1756–1763 ansåg parlamentet att kolonierna skulle bidra till att betala den stora skuldbördan från kriget. Därav följde en rad skatter och handelsregleringar som irriterade nordamerikanerna (som Stamp Act 1765 och Tea Act 1773).

I Declaratory Act (1766) fastslog parlamentet att det hade rätt att anta vilka lagar som helst för kolonierna. Britterna i Amerika hade ingen representation i parlamentet, men tvingades ändå böja sig för dess beslut. ***No taxation without representation*** blev en slogan för motstånd.

Spänningarna hade tilltagit under 1775. Den 19 april föll de första skotten i vad som kom att beskrivas som den amerikanska revolutionen, i städerna Lexington och Concord utanför Boston (alltjämt värda att besöka för den som vill få en fysisk känsla för historien). Några veckor senare samlades representanter för kolonierna i Philadelphia till The Second Continental Congress. De beslöt att resa aktivt motstånd. Kolonierna manades att tillhandahålla soldater för en gemensam armé, ledd av general George Washington.

Målet var alltjämt att få hemlandet att ta reson. Kolonierna vädjade till kungen, Georg III, att lyssna på deras klagomål och finna dem berättigade. ***Reconciliation*** (försoning) var målet, inte ***independence*** (självständighet). Övermakten från den lagstiftande församlingen på andra sidan Atlanten sågs som problemet. Ända sedan den ärorika revolutionen 1668 hade parlamentet i London tagit makten över framför allt beslut om skatter. Kungen sågs däremot ännu av britterna i Nordamerika som deras beskyddare.

En ledande företrädare för denna linje – motstånd mot parlamentets politik inom ramen för fortsatt lojalitet mot Storbritannien – var John Dickinson i Pennsylvania. Han kom från en pacifistisk kväkarfamilj, drev en advokatfirma i Philadelphia och

ägde mark i flera kolonier. Han började skriva pamfletter och artiklar under pseudonymen ”The Farmer”.

De fick enormt genomslag. Dickinson framställde sig i sitt skrivande som en vanlig bonde som riktade hård kritik mot de beslut som kom från London, och manade till motstånd – men med målet att få kungen att ingripa mot det oresonliga parlamentet.

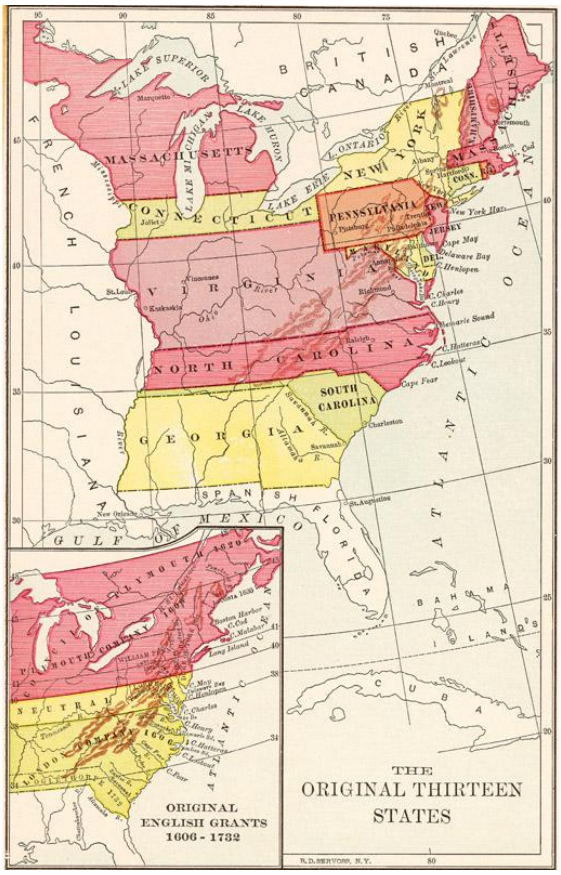

De tretton första staterna.

Medan Dickinson företrädde försoningslinjen var John Adams, och än mer hans syssling Samuel Adams, redan klar över att nordamerikanerna måste bli helt självständiga. John Adams var advokat i Massachusetts, som gick i spetsen för upproret mot alla påbud från London. Han vann anseende för sin personliga integritet efter att framgångsrikt ha försvarat brittiska soldater som åtalats efter den händelse 1770 som kom att benämnas Bostonmassakern. Adams oväld markerade att kolonisterna inte företrädde mobbvälde, utan lag, ordning och rättssäkerhet.

Mellan dessa båda huvudlinjer – Dickinsons ***reconciliation*** och Adams ***independence*** – stod kampen under våren 1776.

År 1776 inleddes med en serie händelser som stärkte dem som redan sökte full självständighet och formandet av en ny nation. På årets första dag brändes den viktiga hamnstaden Norfolk i Virginia ner till grunden. Amerikanska aktivister spred bilden att bombardemang från engelska krigsskepp hade orsakat branden. Sanningen var mer komplex, men Norfolks förstörelse fungerade väl i propagandan.

Den 10 januari kom en stridsskrift som gav glöd till revolutionen: ***Common Sense***. Den var skriven av en ung man vid namn Thomas Paine, som undertecknade med pseudonymen ”An Englishman”. Paine hade kommit till Pennsylvania från England så sent som 1774, vid 37 års ålder. Han gick nu till direkt attack även mot kungen, Georg III, i ordalag som ingen hade läst tidigare. Den amerikanska frihetskampen hämtade sin grund i universella värden för mänskligheten, hävdade Paine, inte i några rättigheter givna av parlament och kung i London. Skriften bars av revolutionär iver och gav saken en större dimension än skattefrågan. Den avslutade med en maning till full självständighet: ”An island cannot govern a continent.”

Paines skrift lästes överallt. Den såldes i en för sin tid ofantlig upplaga om cirka 500 000 exemplar (inklusive i Europa) och Paine var med ens en celebritet, en revolutionsledare.

John Dickinson tog i januari 1776 initiativ till ännu en petition till kungen, men den föll platt i den dåvarande amerikanska kongressen, som med tidsfördröjning fick information om att kung Georg inför parlamentet i London hade fördömt det amerikanska upproret och manat till att kväsa det med våld. Samtidigt spreds rykten om att kungen sände krigsfartyg mot Amerika, en armada dubbelt så stor som den spanska armada som sändes mot England 1588.

Än mer upprörande var att kungen hade hyrt in stödtrupper i form av 12 000 soldater från tyska Hessen. Detta blev känt den 5 maj 1776. Kriget kom också till Philadelphia, där kongressen var samlad, via två brittiska krigsskepp.

John Adams var febrilt verksam på flera fronter. En viktig sådan var att få till stånd nya konstitutioner i alla kolonier. Kolonierna styrdes som regel av en guvernör utsedd av kungen i London. Pennsylvania styrdes av familjen Penn, alltsedan William Penn 1681 fått staten i gåva av kung Karl II som reglering av en skuld. Mer representativa församlingar behövde etableras. ”Government in every Colony, a Confederation among them all, and Treaties with foreign Nations” var för Adams de tre pelarna för

att grunda en ny nation. Han bedömde också att delstaternas författningar skulle komma att tjäna som modell för helheten.

I april 1776 utgav Adams en pamflett med titeln ***Thoughts on Government*** som vägledning för de olika kolonierna. Den stod i diametral motsättning till Thomas Paine genom att förespråka författningar med ***checks and balances*** – maktdelning där separata institutioner kontrollerar varandra – i stället för den obegränsade folkmakt som Paine företrädde. Adams avskydde Paines populism, som han förutspådde skulle leda till mobbvälde.

Den 7 juni lade Richard Henry Lee fram en resolution i kongressen om att deklarera att de amerikanska kolonierna var ”befriade från all trohet till den brittiska kronan”. John Adams bistod. Det fanns majoritet för resolutionen, men inte enighet. Varje koloni hade en röst i kongressen. Den rösten var avhängig av direktiv från kolonins beslutande församling.

Ett block av fem kolonier hade alltjämt strikta direktiv att inte stödja en självständighetsförklaring. Detta ***middle colony bloc*** bestod av Delaware, New York, Maryland, New Jersey och Pennsylvania. John Dickinson ledde fortfarande motståndet mot att deklarera självständighet.

Utan enighet skulle den tänkta nya nationen brytas sönder från start, utländska makter kämpa om allianser och inbördeskrig stå för dörren.

Kongressen sköt på avgörandet till den 1 juli för att ge tid för att nå enighet. En sådan var nödvändig. Utan enighet skulle den tänkta nya nationen brytas sönder från start, utländska makter kämpa om allianser och inbördeskrig stå för dörren. En ny amerikansk nation behövde också söka stöd från framför allt Frankrike för att till havs kunna stå emot den brittiska krigsmakten.

Det förutsatte enighet bland kolonierna, vilket krävde tid. Adams jämförde kolonierna med ett hästspann, där den snabbaste hästen behöver sakta ner och den långsammaste öka takten för att de ska kunna dra i harmoni.

John Adams och Samuel Adams arbetade intensivt för att bryta det politiska maktförhållandet i vägrarblockets fem kolonier. I den viktigaste, Pennsylvania – Dickinsons hemmaplan – skedde det via en lokal revolution mot den styrande eliten, där representanter för stadsmöten runt om i kolonin helt sonika tog makten och Dickinson berövades sin bas. I delstat efter delstat bröts motståndet ner, med nya delegater till kongressen och nya instruktioner för hur de skulle rösta.

Den avgörande rösten för Pennsylvania gavs i slutändan av en John Morton. Pennsylvanias delegation till kongressen bestod av sju personer. Två var frånvarande, däribland Dickinson. Två röstade för, däribland Benjamin Franklin. Två röstade emot. Mortons röst var avgörande. Morton kom från en del av Pennsylvania som dominerades av ”lojalister”, som anhängarna till fortsatt brittisk tillhörighet senare kom att kallas. Men han röstade i enlighet med sitt samvete, för självständighet.

Morton var svenskättling, gift med Ann Justis vars anfäder också kom från Sverige. Hans farfarsfar hette Mårten Mårtensson (omvandlat till ”Morton”) och kom till svenskkolonin i Delaware 1654 från de svedjebrukande skogsfinnar som inbjöds till Värmland, Dalarna och Västmanland i början av 1600-talet (också en del av min egen släktbakgrund). Han blev senare en av 56 undertecknare av självständighetsförklaringen – och den förste av grundarna som avled, i lungsjukdom året därpå. Kongressen hade den 10 juni utsett en kommitté med fem ledamöter för att utarbeta ett förslag till en deklaration om självständighet, inför att enighet mellan kolonierna förhoppningsvis skulle uppnås i början av juli.

De fem var John Adams, Thomas Jefferson, den unge och tystlåtne delegaten från Virginia, Benjamin Franklin, som återkommit efter flera år i England, Roger Sherman från Connecticut, som är känd för att han bidrog till tvåkammarsystemet, och Robert Livingston, politiker och diplomat från New York.

John Adams hade visserligen större politisk tyngd men bad Jefferson att skriva utkastet till deklarationen. Hans argument var a) att Virginia var den största kolonin, b) att han själv var mer kontroversiell, c) att Jefferson lättare kunde få med sig de södra kolonierna, varav Virginia var en, och d) att Jefferson var den bättre skribenten.

Han hade inte som ambition att uppfinna något nytt och originellt, utan skulle helt enkelt sammanfatta ”det amerikanska sinnet” på ett tydligt och kraftfullt sätt.

Till dessa skäl, som Adams själv anger i sina memoarer, kom nog också att det fanns andra uppgifter som Adams bedömde som mer angelägna för stunden: att få de sista kolonierna att rösta för självständighet, att förbereda en konstitution för kongressen så att den nya nationen fick en samlad ledning och att vinna stöd från Frankrike i den kommande konflikten med Storbritannien.

Thomas Jefferson lär ha skrivit sitt utkast på ett par dagar. Han hade inte som ambition att uppfinna något nytt och originellt, utan skulle helt enkelt sammanfatta ”det amerikanska sinnet” på ett tydligt och kraftfullt sätt. Redan i mitten av maj, flera veckor innan Jefferson satte sig ner för att skriva, hade George Mason skrivit ett förslag till rättighetsförklaring för Virginia. Det innehöll bland annat dessa formuleringar (som också ekar av John Locke):

All men are born equally free & independent & have certain inherent natural Rights, among which are, the Enjoyment of Life & Liberty, with the Means of acquiring & possessing property, & pursuing and obtaining Happiness & Safety.

Orden klingar bekant. Jeffersons roll var att sammanfatta och skönskriva vad som redan var etablerade uppfattningar.

Femmannakommittén gjorde sedan också några ändringar i hans utkast. Den mest kända är att Benjamin Franklin ersatte Jeffersons ”We hold these truths to be sacred” med ”We hold these truths to be self-evident” (varken Franklin eller Jefferson var religiös).

Kongressen gjorde därpå omfattande strykningar och ändringar, framför allt i det långa avsnitt som presenterade klagomål från kolonierna mot Storbritanniens kung och parlament. Det säger något om kvaliteten på kongressens medlemmar att självständighetsförklaringen efter en sådan bearbetning till och med blev ännu bättre än Jeffersons utkast.

Kongressen beslutade om självständighet den 2 juli 1776 och antog formellt förklaringen den 4 juli, sedan dess USA:s nationaldag. De flesta delegater undertecknade självständighetsförklaringen först den 2 augusti, sedan den tryckts i en passande form.

Var och en som undertecknade satte därigenom sitt liv, sin egendom och sin ”sacred honor” på spel.

Deklarationen fyllde flera funktioner. Den formulerade syftet med uppbrottet på ett sätt som inspirerade den nya nationen och gav den riktning. Den vädjade till världen om stöd för den amerikanska självständigheten och markerade genom sin intellektuella klarhet ”the rule of mind over the rule of force”, som en författare uttrycker det.

Svåra år följde, i krig mot England, i processen för en ny konstitution, i att etablera en republik begränsad av lagar och medborgarnas fri- och rättigheter, i att via en fristående högsta domstol ledd av John Marshall säkra konstitutionens giltighet. Den nya republiken var hela tiden sårbar. Men självständighetsförklaringen har fortsatt att fungera som en polstjärna som på lång sikt leder Amerika rätt. Abraham Lincoln tog stöd i den i sin kampanj mot slaveriet. Martin Luther King vann bred anslutning i nationen genom att han så tydligt kunde åberopa principerna i dess grundande dokument.

Konstitutionen har givit USA institutioner och regler, men det var självständighetsförklaringen som etablerade andan för Amerikas förenta stater.

Sju böcker om den amerikanska självständighetsförklaringen:

The Greatest Sentence Ever Written (2025) av Walter Isaacson
Declaring Independence. Why 1776 Matters (2025) av Edward J. Larson
The Making of the American Mind. The Story of Our Declaration of Independence (2025) av Matthew Spalding

Declaration. The Nine Tumultuous Weeks When America Became Independent (2010) av William Hogeland

John Adams (2001) av David McCullough

Thomas Jefferson. The Art of Power (2012) av Jon Meacham

The Signers. The 56 Stories Behind the Declaration of Independence (2002) av Dennis Brindell Fradin